

ZMIANY GRANIC OKRĘGÓW WYBORCZYCH W WYBORACH DO IZBY REPREZENTANTÓW KONGRESU STANÓW ZJEDNOCZONYCH I ICH ROLA W SYSTEMIE POLITYCZNYM USA

WPROWADZENIE

System polityczny ma charakter dynamiczny i złożony. Jego podział na elementy składowe zawsze jest z natury analityczny, składa się bowiem z wielu elementów, które z kolei zbudowane są z jeszcze mniejszych części. Wszystkie one zmieniają się i oddziałują na siebie wzajemnie, wchodzą również w relacje z otoczeniem społecznym. Dotyczy to zwłaszcza systemu politycznego USA, demokratycznego, otwartego, wielopłaszczyznowego i wielopoziomowego.

Głównym celem badawczym niniejszego artykułu jest przedstawienie tych dynamicznych zależności, na przykładzie elementu systemu wyborczego, jakim są zmiany granic okręgów wyborczych w wyborach do Izby Reprezentantów Kongresu Stanów Zjednoczonych.

Artykuł składa się z trzech części. Pierwsza przedstawia historyczny proces kształtowania się fundamentów systemu zmian granic okręgów wyborczych, druga jego współczesną ewolucję, trzecia to analiza konsekwencji dla systemu wyborczego i dla całego systemu politycznego jakie wynikają z takiego a nie innego sposobu zmian granic okręgów.

Istotność tematu podkreśla fakt, że po każdym wyborach do Izby Reprezentantów pojawiają się kontrowersje co do wpływu granic okręgów na wyniki wyborów. Wobec tego, że to co dzieje się w USA wciąż ma duże znaczenie dla reszty świata (jak pokazuje kryzys ekonomiczny), warto jest bliżej przyjrzeć się temu problemowi.

Artykuł opiera się na tezie, że wbrew powszechnej opinii zmiany granic okręgów nie mają bezpośredniego wpływu na wyniki wyborów, a także na system polityczny jako taki. Mają jednak istotny wpływ pośredni, wzmacniający inne tendencje.

1. KSZTAŁTOWANIE SIĘ FUNDAMENTÓW SYSTEMU ZMIAN GRANIC OKRĘGÓW WYBORCZYCH

Zgodnie z Konstytucją USA:

„władza ustawodawcza przysługuje Kongresowi Stanów Zjednoczonych, który składa się z Senatu i z Izby Reprezentantów”.

Każdemu stanowi przysługuje dwóch senatorów, którzy pierwotnie wybierani byli przez legislatury stanowe, później jednak zdecydowano się na wyłanianie ich w wyborach bezpośrednich. Odnośnie do Izby Reprezentantów Konstytucja mówi, że w jej skład „wchodzi członkowie wybierani co dwa lata przez ludność poszczególnych stanów”, zaś liczbę mandatów przysługującą poszczególnym stanom określa się „odpowiednio do liczby mieszkańców”, przy zaznaczeniu, że „każdy stan musi mieć przynajmniej jednego przedstawiciela”. Danych do odpowiednich obliczeń dostarczają zaś „spisy ludności [które] dokonywać się będą co dziesięć lat”. W kwestii sposobu wyboru Reprezentantów Konstytucja mówi jedynie, że:

„[c]zas, miejsce i sposób przeprowadzania wyborów do Senatu i Izby Reprezentantów określa w każdym stanie jego ciało ustawodawcze. Zawsze jednak Kongres może w drodze ustawy wydać lub zmienić przepisy w tym przedmiocie”¹.

Od początku problemem było wprowadzenie w życie konstytucyjnego wymogu proporcjonalnej do liczby ludności liczby mandatów przysługujących poszczególnym stanom. Podział mandatów pomiędzy stany określany jest mianem *apportionment*. Pierwszy *apportionment* wyznaczała konstytucja, kolejne (*reapportionment*) odbywały się po każdym spisie ludności (cenzusie) na mocy osobnej ustawy Kongresu. W miarę wzrostu liczby ludności, wynikającego

¹ Wszystkie cytaty z Konstytucji USA za: Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki* [online], <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa.html>, dostęp 12.05.2015. O tym, dlaczego Konstytucja mówi tak mało w tym temacie zob.: J.L. Moore (red.), *Congressional Quarterly's Guide to Elections*, CQ Press, Waszyngton 1985, s. 684.

z przyłączania nowych stanów do unii, rosła liczba obywateli przypadająca na jednego reprezentanta, wzrastała także liczba członków Izby. W 1911 roku ustalono maksymalną liczbę Reprezentantów na 435². Wobec tego konieczne stało się ustanowienie nowego sposobu matematycznego obliczania przysługujących każdemu stanowi mandatów. Jednocześnie, w wyniku postępującej urbanizacji, w latach 20. liczba ludności miejskiej miała przewyższyć liczbę ludności wiejskiej. Reprezentanci z terenów wiejskich, bojąc się utraty dominującej pozycji, doprowadzili do kryzysu, w wyniku którego zablokowano *reapportionment* po cenzusie w 1920 roku³. Wobec tych wydarzeń w 1929 roku przyjęto ustawę, która stosowaną dotychczas metodę „głównych ułamków” (*major fractions*) zastąpiła metodą „równych proporcji” (*equal proportions*), co umożliwiło sprawiedliwy rozdział mandatów wobec stałej liczby Reprezentantów przy rosnącej liczbie mieszkańców⁴. W tej samej ustawie ustanowiono stały system automatycznego *reapportionment* po każdym cenzusie, aby unieemożliwić kolejne próby politycznego zablokowania tego procesu⁵.

Wprowadzone uregulowania systemowe doprowadziły do implementacji proporcjonalnej reprezentacji poszczególnych stanów w Izbie Reprezentantów. Wciąż nie uregulowana pozostawała jednak sprawa tego, w jaki sposób poszczególne stany wybierają przysługującą im liczbę reprezentantów. W początkach istnienia Stanów Zjednoczonych różne stany stosowały różne metody wyboru, część decydowała się na wybory jednookręgowe, część na wielookręgowe, część ustanawiała okręgi jednomandatowe, część wielomandatowe, część stosowała ordynacje większościowe, a część proporcjonalne. Pierwsza próba uregulowania tej różnorodności przez Kongres, na rzecz okręgów jednomandatowych, nastąpiła w 1842 roku⁶, jednak przyjęta wtedy ustawa nie została dobrze przyjęta i wiele stanów wciąż stosowało inne niż zalecana metody wyboru (zwłaszcza w latach 1872–1929). Ostateczne ustanowienie jednomandatowych okręgów wyborczych jako jedyne i obowiązującego sposobu wyboru Reprezentantów dokonane zostało w 1967 roku⁷. Wydaje się, że ostateczne zwycięstwo tej właśnie opcji wynika z przywiązania

² J.L. Moore (red.), *Congressional...*, *op. cit.*, s. 687.

³ *Ibidem*, s. 687–688.

⁴ *Ibidem*, s. 688.

⁵ *Ibidem*, s. 689.

⁶ *Ibidem*, s. 690.

⁷ C. Stewart, *Analyzing Congress*, W.W. Norton & Company, Nowy Jork 2001, s. 202; R.H. Davidson, W.J. Oleszek, *Congress and Its Members*, CQ Press, Waszyngton 1996, s. 47; R.B. Morton, *Analyzing Elections*, W.W. Norton & Company, Nowy Jork 2006, s. 402.

do terytorialnych form reprezentacji, związanego z brytyjskim dziedzictwem amerykańskiej tradycji politycznej⁸.

Nie rozwiązało to jednak problemu tego, w jaki sposób ludność poszczególnych stanów zostanie przydzielona do poszczególnych okręgów. Stany rzadko dokonywały zmian granic ustanowionych już okręgów (*redistricting*). Nawet jeśli w wyniku *reapportionment* został im przyznany dodatkowy mandat, często rozdysponowywano go za pomocą wyborów jednookręgowych w całym stanie. Skutkowało to tym, że wraz z postępującymi procesami demograficznymi (urbanizacja, industrializacja) różnica liczby ludności pomiędzy okręgami rosła, często do bardzo drastycznych rozmiarów (tzw. *malapportionment*)⁹. Z powodów politycznych Kongres nie interweniował w tej sprawie, przez długi czas wstrzymywały się od tego także sądy. Najważniejszy był tu wyrok w sprawie *Colegrove v. Green* z 1946 roku, w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że nie ma kompetencji do wydawania decyzji w tej sprawie, gdyż jest to wyłącznie kwestia polityczna¹⁰. Przełom nastąpił w latach 60. Od nich rozpoczęła się trwająca do dziś reforma systemu zmian granic okręgów wyborczych do Izby Reprezentantów.

2. WSPÓŁCZESNA EWOLUCJA SYSTEMU ZMIAN GRANIC OKRĘGÓW WYBORCZYCH

Wspomniany czas reform można podzielić na trzy okresy. Pierwszy z nich to okres *reapportionment revolution*. W roku 1962 Sąd Najwyższy wydał wyrok w sprawie *Baker v. Carr*, w której stwierdził, że *malapportionment* prowadzi do sytuacji, w której głosy wyborców w okręgach z większą liczbą ludności „ważą” mniej niż tych z mniejszą liczbą ludności. Nie stanowi to jedynie kwestii politycznej, gdyż może naruszać 14 poprawkę do Konstytucji USA, a konkretnie „klauzulę równej ochrony” (*Equal Protection Clause*). Niedługo później, w roku 1964, Sąd potwierdził tę linię argumentacji nakazując, aby standard równej liczby wyborców w okręgach (jedna osoba, jeden głos, *one person, one vote*) obowiązywał w wyborach do legislatur stanowych (*Reynolds v. Sims*) oraz Izby Reprezentantów (*Wesberry v. Sanders*). W kolejnych sprawach z tej serii Sąd doprecyzował, że różnice w liczbie ludności pomiędzy poszczególnymi okręgami muszą być jak najmniejsze (*Karcher v. Daggett* z 1983 roku). Jeśli nie

⁸ A. Gardner, *What is “Fair” Partisan Representation, and How Can It Be Constitutionalized? The Case for Fixed Election Districts*, „Marquette Law Review” 2007, nr 90, s. 588.

⁹ R.H. Davidson, W.J. Oleszek, *Congress...*, *op. cit.*, s. 48.

¹⁰ C. Stewart, *Analyzing...*, *op. cit.*, s. 202.

ma przekonującego uzasadnienia, Sąd nie tolerował różnic rzędu kilkunastu osób¹¹. Wyroki z linii *Baker v. Carr* doprowadziły do *reapportionment revolution*, czyli fali regularnych zmian granic okręgów wyborczych, aby odpowiadały one standardowi *one person, one vote*¹². Od lat 60. stany nie mogły już, jak zdarzało się to dawniej, nie przeprowadzić *redistrictingu* po cenzusie, narażały się bowiem na interwencję sądów, które w ostateczności same rysowały nowe mapy okręgów¹³.

Również w latach 60. działania w zakresie granic okręgów wyborczych rozpoczął Kongres Stanów Zjednoczonych. Pomimo formalnego zrównania w prawach ludności afroamerykańskiej wiele stanów wciąż stosowało różne praktyki ograniczające prawa czarnoskórych Amerykanów, w tym prawo do reprezentacji politycznej, co dokonywało się m.in. za pomocą rozmaitych barier w prawie do głosowania (np. test na piśmienność), ale też przez manipulacje granicami okręgów wyborczych. Chcąc przeciwdziałać temu zjawisku, w 1965 roku Kongres przyjął *Voting Rights Act* (VRA), którego dwa artykuły dotyczyły bezpośrednio kwestii *redistrictingu*¹⁴.

Artykuł 2 zabraniał „rozcieńczania” (*dilution*) głosów mniejszości mającego na celu utrudnić im wybranie reprezentującego ich przedstawiciela. Chodziło tu o rysowanie granic okręgów wyborczych w poprzek obszarów z dużą koncentracją ludności afroamerykańskiej, aby poszczególne części tego obszaru znalazły się w okręgach z dominacją białych wyborców. Wobec faktu, że ludność czarna zawsze stanowi mniejszość populacji, nawet przypadkowo rysowane granice okręgów mogłoby tak podzielić terytorium, aby członkowie

¹¹ T.L. Brunell, *The One Person, One Vote Standard in Redistricting: The Uses and Abuses of Population Deviations in Legislative Redistricting*, “Case Western Reserve Law Review” 2012, nr 4, s. 1059–1063.

¹² B.E. Cain, K. Mac Donald, M. McDonald, *From Equality to Fairness: The Path of Political Reform since Baker v. Carr*, [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005, s. 8–12.

¹³ G.W. Cox, J.N. Katz, *Elbridge Gerry's Salamander: The Electoral Consequences of the Reapportionment Revolution*, Cambridge University Press, Nowy Jork 2002, s. 127–208.

¹⁴ J. Levitt, E.L. Wood, *A Citizen's Guide to Redistricting* [online], The Brennan Center for Justice at New York University School of Law, Nowy Jork 2010, s. 46–48, <http://www.brennancenter.org/sites/default/files/legacy/CGR%20Reprint%20Single%20Page.pdf> [dostęp: 14.06.2015]; L.P. Whitaker, *Congressional Redistricting and the Voting Rights Act: A Legal Overview* [online], Waszyngton: Congressional Research Service, 2012, s. 1, <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R42482.pdf> [dostęp: 12.09.2015]; P.D. Hair, P. Karlan, *Redistricting for Inclusive Democracy: A Survey of the Voting Rights Landscape and Strategies for Post-2000 Redistricting*, Ford Foundation, Advancement Project, Nowy Jork 2002, s. 9–10.

mniejszości w żadnym z nich nie byli decydującą siłą. Ponieważ jednak zgodnie z konstytucją wszyscy obywatele mają prawo do reprezentacji politycznej, art. 2 VRA stwarzał także obowiązek stworzenia odpowiedniej, proporcjonalnej do liczby członków mniejszości w danym stanie, liczby okręgów, w których dana mniejszość stanowiłaby większość wyborców (tzw. *minority-majority districts*)¹⁵.

Artykuł 5 VRA dotyczył tylko wybranych stanów USA, głównie z południa, mających w swojej historii tradycję dyskryminacji mniejszości. Wobec tych stanów VRA stwarzał obowiązek każdorazowego przedkładania planów nowych granic okręgów w Departamencie Sprawiedliwości, celem sprawdzenia, czy plan ten z jednej strony nie ma na celu „roztopienia” głosów mniejszości, a z drugiej, czy nie pogarsza sytuacji mniejszości w stosunku do obecnie obowiązujących granic (tzw. zakaz retrogresji)¹⁶.

Sąd Najwyższy jeszcze przed uchwaleniem VRA zajmował się dyskryminacją mniejszości poprzez manipulacje granicami okręgów wyborczych (*Gomillion v. Lightfoot* z 1960 roku), także po uchwaleniu VRA wydał kilka wyroków pozytywnie ustosunkowując się do zawartych tam postanowień (*Allen v. State Bd. of Elections*, 1969; *White v. Regester*, 1973; *Zimmer v. McKeithen*, 1973)¹⁷. Jednak w roku 1980, w wyroku w sprawie *Mobile v. Bolden*, znacznie ograniczył możliwość powoływania się mniejszości na art. 2 VRA. W wyroku tym Sąd stwierdził, że aby udowodnić, że dana mapa okręgów wyborczych dyskryminuje mniejszości, należy wykazać nie tylko dyskryminujący efekt, ale także odnośną intencję ze strony osób rysujących nową mapę, co było często niemożliwe¹⁸.

Wobec takiego rozwoju spraw Kongres ponownie wkroczył do akcji i w 1982 roku dokonał reformy VRA, która precyzowała, że Akt 2 może służyć za podstawę do tworzenia *minority-majority districts*, i ustanawiała, że do udowodnienia, iż dany plan granic okręgów jest sprzeczny z VRA, wystarczy wykazać tylko jego dyskryminujący efekt¹⁹. Reforma VRA zbiegła się w czasie z wyrokiem *Karcher v. Daggett*²⁰, stanowiącym niejako zwieńczenie linii wyro-

¹⁵ L.P. Whitaker, *Congressional...*, *op. cit.*, s. 2–4; P.D. Hair, P. Karlan, *Redistricting...*, *op. cit.*, s. 10–12.

¹⁶ L.P. Whitaker, *Congressional...*, *op. cit.*, s. 6–9; P.D. Hair, P. Karlan, *Redistricting...*, *op. cit.*, s. 12.

¹⁷ R.B. Morton, *Analyzing...*, *op. cit.*, s. 617.

¹⁸ N. Persily, *When Judges Carve Democracies: A Primer on Court-Drawn Redistricting Plans*, „The George Washington Law Review” 2005, nr 73, s. 1713.

¹⁹ N. Persily, *Forty Years in the Political Thicket: Judicial Review of the Redistricting Process since Reynolds v. Sims*, [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005, s. 87.

²⁰ *Ibidem*, s. 75–76.

ków dotyczących standardu *one person, one vote*²¹. Początek lat 80. stanowi zatem koniec okresu *reapportionment revolution* i początek kolejnego etapu, zwanego etapem „roztapiania”²².

W drugim okresie reform systemu zmian granic okręgów wyborczych skupiano się głównie na zapewnieniu sprawiedliwej reprezentacji wszystkim obywatelom, aby nie byli oni dyskryminowani pod żadnym względem. W tym okresie do dyskusji o dyskryminacji na tle rasowym dołączyła dyskusja o dyskryminacji wyborców ze względów politycznych, czyli o konstytucjonalności map okręgów wyborczych faworyzujących jedną z partii politycznych. Sąd z reguły unikał zajmowania się takimi sprawami, ze względu na to, że – jak wspomniano – *redistricting* uważano przede wszystkim za kwestię polityczną, za element normalnej gry partyjnej. W roku 1986, w wyroku w sprawie *Davis v. Bandemer* Sąd Najwyższy uznał, że *redistricting* oparty na kryteriach politycznych może naruszać prawo, jeśli:

„w sposób ciągły udaremnia wolę większości wyborców lub ogranicza mniejszości wyborców należną im szansę na wpływanie na proces polityczny”²³.

Jest to trudny do pokonania próg dowodu, stanowił on jednak przełom, zapowiadający, że być może w przyszłości uda się rozwiązać problem politycznego *redistrictingu* na drodze prawnej.

W kwestii praw mniejszości reforma VRA spowodowała wysyp pozwów sądowych ze strony niezadowolonych mniejszości. W roku 1986, w wyroku w sprawie *Thornburg v. Gingles* Sąd sformułował proste kryteria, za pomocą których można ocenić, czy dana mapa okręgów jest dyskryminująca²⁴. Jednocześnie Departament Sprawiedliwości zmienił interpretację art. 5 VRA i zaczął zachęcać stany, aby jak najbardziej maksymalizowały liczbę okręgów *minority-majority*, co doprowadziło do stworzenia po cenzusie w 1990 roku znacznej liczby okręgów o niezwykle wymyślnych kształtach²⁵.

²¹ Choć problem *malapportionment* teoretycznie wciąż istnieje, a wynika z faktu, że zgodnie z Konstytucją każdemu stanowi przysługuje przynajmniej jeden mandat do Izby Reprezentantów. Skutkuje to tym, że w stanach z najmniejszą liczbą mieszkańców, którym zgodnie z cenzusowymi obliczeniami należałaby się jedynie część mandatu, Reprezentanta wybiera znacznie mniej osób niż w stanach o największej liczbie ludności. R.B. Morton, *Analyzing...*, *op. cit.*, s. 399.

²² B.E. Cain, K. Mac Donald, M. McDonald, *From Equality...*, *op. cit.*, s. 12.

²³ *Ibidem*, s. 13; N. Persily, *Forty Years in the Political Thicket...*, *op. cit.*, s. 78–80.

²⁴ B.E. Cain, K. Mac Donald, M. McDonald, *From Equality...*, *op. cit.*, s. 12.

²⁵ N. Persily, *Forty Years in the Political Thicket...*, *op. cit.*, s. 83.

W roku 1993, zajmując się jednym z takich okręgów, Sąd w wyroku *Shaw v. Reno* zdecydował, że rasa nie może być jedynym kryterium na którym opiera się mapa okręgów wyborczych. Sąd przywołał „tradycyjne kryteria *redistrictingu*”, takie jak ciągłość, zwartość i poszanowanie dla istniejących podziałów politycznych, i stwierdził, że segregacja ludzi wyłącznie na podstawie rasy jest niekonstytucyjna. Nie ma żadnego uzasadnienia dla tego, aby ludzie nie mający ze sobą nic wspólnego poza kolorem skóry znajdowali się w jednym okręgu wyborczym. Rasa może być brana pod uwagę przy tworzeniu nowych granic okręgów, np. w celu zapewnienia zgodności z VRA, jednak nie jako jedyny czy najważniejszy czynnik, ponieważ jednym z kryteriów z wyroku *Thornburg v. Gingles* jest np. zwartość terytorium, na którym zamieszkuje mniejszość²⁶.

Wyrok w sprawie *Shaw v. Reno* stanowi symboliczne zakończenie etapu „roztapiania”. Pokazał on, że reformatorzy systemu zmian granic okręgów wyborczych nie osiągną już wiele powołując się na konstytucyjny zakaz dyskryminacji i należy szukać innych sposobów na przeprowadzenie zmian. Konkluzję tę potwierdził wyrok w sprawie *Miller v. Johnson* (1995), kontynuujący linię *Shaw v. Reno*²⁷. Od roku 1993 możemy mówić o rozpoczęciu okresu kryteriów²⁸. W okresie tym reformatorzy skupili się na próbie wypracowania konsensusu odnośnie do katalogu kryteriów, jakie powinny spełniać plany granic okręgów wyborczych. Jest to związane z faktem, że coraz większa liczba stanów, wobec kontrowersji jakie otaczają *redistricting*, zdecydowała się na odebranie kontroli nad tym procesem legislaturom stanowym i oddanie jej w ręce specjalnych, powołanych do tego ciał, takich jak niezależne czy bezpartyjne komisje²⁹. I to właśnie kryteriów, którymi mają kierować się te komisje, dotyczy debata w trzecim okresie. Jednocześnie jest to początek ogólnonarodowej dyskusji na temat samego *redistrictingu*, jego skutków oraz konieczności³⁰ i możliwości³¹ reform. Uwaga skupiła się na problemach poli-

²⁶ P.D. Hair, P. Karlan, *Redistricting...*, *op. cit.*, s. 15–18; R.B. Morton, *Analyzing...*, *op. cit.*, s. 620.

²⁷ N. Persily, *Forty Years in the Political Thicket...*, *op. cit.*, s. 82.

²⁸ B.E. Cain, K. Mac Donald, M. McDonald, *From Equality...*, *op. cit.*, s. 16–19.

²⁹ M.P. McDonald, *A Comparative Analysis of Redistricting Institutions in the United States, 2001–02*, „State Politics & Policy Quarterly” 2004, nr 4, s. 371–395.

³⁰ Pojawiły się liczne organizacje i inicjatywy pozarządowe domagające się reformy systemu zmian granic okręgów i wskazujące na potrzebę i konieczność takich reform, np. Fair Vote. Center for Voting and Democracy (<http://www.fairvote.org/redistricting>); The Redistricting Game (<http://redistrictinggame.org/index.php>).

³¹ M. Altman, *Modeling the effect of mandatory district compactness on partisan gerrymanders*, „Political Geography” 1998, nr 17, s. 989–1012; M.P. McDonald, *Redistricting and Competitive Districts*, [w:] M.P. McDonald, J. Samples (red.), *Marketplace of Democracy*:

tycznych jakie mogą wynikać z takiego a nie innego systemu zmian granic okręgów (niska konkurencyjność wyborów, ostre podziały polityczne).

W kwestii dyskryminacji rasowej pojawił się argument, że tworzenie okręgów *minority-majority* wprawdzie zwiększa deskryptywną reprezentację mniejszości (oraz ich frekwencję w wyborach³²) jednak zmniejsza reprezentację substancywną. Reprezentant, niezależnie czy należy do danej mniejszości, mający w swoim okręgu pewien procent wyborców należących do mniejszości, jest w jakimś stopniu zainteresowany jej sprawami. Poprzez skupienie mniejszości w jednym okręgu otaczające go okręgi są rasowo i etnicznie jednolite (tzw. wybielanie, *bleaching*), przez co ogólna liczba reprezentantów zainteresowanych losem mniejszości spada, choć większa liczba jej przedstawicieli zasiada w Kongresie³³. Sąd Najwyższy w wydanym w 2003 roku wyroku w sprawie *Georgia v. Ashcroft* odniósł się do tej dyskusji stwierdzając, że wymagania VRA są spełnione nie tylko wtedy, kiedy mniejszość stanowi większość wyborców w danym okręgu, ale także wtedy, kiedy ma możliwość wywarcia znaczącego wpływu na reprezentujących dany okręg polityków³⁴. Rozpoczęło to dyskusję o tworzeniu okręgów z widocznym wpływem, lecz nie większością, wyborców należących do mniejszości (*minority influence districts, coalition districts*).

Electoral Competition and American Politics, Brookings Institution Press, Waszyngton 2006, s. 234–240; T.E. Mann, *Redistricting Reform: What Is Desirable? Possible?*, [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005, s. 92–114.

³² D. Hayes, S.C. McKee, *The Intersection of Redistricting, Race, and Participation*, „American Journal of Political Science” 2012, nr 1, s. 115–130.

³³ D. Epstein, S. O’Halloran, *Majority-minority districts and the new politics of congressional elections*, [w:] D. Brady, J. Cogan, M. Fiorina (red.), *Continuity and Change in House Elections*, Stanford: Stanford University Press, 2000, s. 87–109; M. Overby, K.M. Cosgrove, *Unintended Consequences? Racial Redistricting and the Representation of Minority Interests*, „The Journal of Politics” 1996, nr 2, s. 540–550; R.H. Davidson, W.J. Oleszek, *Congress...*, *op. cit.*, s. 54. Odmienne zdanie prezentują np.: D. Grigg, J.N. Katz, *The Impact of Majority-Minority Districts on Congressional Elections* [online] 2005, Paper prepared for presentation at the annual meeting of the Midwest Political Science Association, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.178.7736&rep=rep1&type=pdf> [dostęp: 4.05.2015]; K.W. Shotts, *The Effect of Majority-Minority Mandates on Partisan Gerrymandering*, „American Journal of Political Science” 2001, nr 2, s. 120–135; K.W. Shotts, *Does Racial Redistricting Cause Conservative Policy Outcomes? Policy Preferences of Southern Representatives in the 1980s and 1990s*, „Journal of Politics” 2003, nr 1, s. 216–226.

³⁴ N. Persily, *Forty Years in the Political Thicket...*, *op. cit.*, s. 86; N. Persily, *When Judges Carve Democracies...*, *op. cit.*, s. 1717.

Znaczącego tempa nabrała również sprawa regulacji dyskryminacji politycznej, jaka może wynikać ze zmian granic okręgów. W wyroku *Vieth v. Jubelirer* w 2004 roku Sąd Najwyższy potwierdził ustalenia z *Davis v. Bandemer* dotyczące możliwej nielegalności czysto politycznego *redistrictingu*. Zaś w przełomowej sprawie *LULAC v. Perry* Sąd zapowiedział, że sprawa niekonstytucyjnej dyskryminacji opartej na kryteriach politycznych może być przedmiotem badania przez sądy, do tego jednak konieczne jest znalezienie odpowiednich kryteriów oceny. Kryteria takie obecnie nie istnieją, Sąd wskazał, że takim kryterium może być symetria partyjna³⁵. Wyrok ten otwiera pole do znaczącego postępu w tej sprawie.

3. KONSEKWENCJE ZMIAN GRANIC OKRĘGÓW WYBORCZYCH DLA SYSTEMU POLITYCZNEGO

Intensywność przedstawionych wyżej prób reformy systemu *redistrictingu* wskazuje, że jest on postrzegany jako zjawisko ważne i mające daleko sięgające konsekwencje. W istocie, zwłaszcza w mediach, *gerrymandering*³⁶, czyli *redistricting*, oparty na kryteriach partyjnych, mających dać jednej partii przewagę nad drugą, jest widziany jako forma manipulacji ze strony partii politycznych, które zamiast zabiegać o głosy wyborców zapewniają je sobie w nieuczciwy sposób³⁷ (argument: przedstawiciel wybiera swoich wyborców³⁸). Dodatkowo wspomina się też o doprowadzeniu do polaryzacji politycznej przyczyniającej się do coraz częstszych kryzysów politycznych³⁹, czy wręcz o pozbawienie

³⁵ B. Grofman, G. King, *The Future of Partisan Symmetry as a Judicial Test for Partisan Gerrymandering after LULAC v. Perry*, „Election Law Journal” 2007, nr 1, s. 2–35; A. Gardner, *What is „Fair” ...*, *op. cit.*, s. 555–592.

³⁶ J. Levitt, E.L. Wood, *A Citizen’s...*, *op. cit.*, s. 8.

³⁷ *Gerrymandering. How can Republicans be both safer and more numerous?* [online], The Economist, 2013, www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2013/10/gerrymandering [dostęp: 7.12.2014]; L.J. Sabato, *Republicans Really Could Win It All This Year* [online], Politico Magazine, 2014, <http://www.politico.com/magazine/story/2014/01/midterm-elections-republicans-really-could-win-2014-101802.html> [dostęp: 8.12.2014]; T. Dickinson, *How Republicans Rig the Game*, „Rolling Stone” [online] 2013, nr 1196, <http://www.rollingstone.com> [dostęp: 8.12.2014].

³⁸ J. Levitt, E.L. Wood, *A Citizen’s...*, *op. cit.*, s. 10.

³⁹ C. Mui, *To End Gridlock, Start by Ending Gerrymandering* [online:] Forbes Magazine, 2011, <http://www.forbes.com/sites/chunkamui/2011/12/09/to-end-gridlock-end-gerrymandering> [dostęp: 9.12.2014]; E. Willies, *Extreme GOP Gerrymandering Responsible For Tea Party Extremist* [online:] Daily Kos, 2013, <http://www.dailykos.com>

amerykańskich wyborów sensowności, gdyż ich wynik znany jest jeszcze przed ich przeprowadzeniem⁴⁰. Politolodzy szeroko odnoszą się do tych zarzutów, najczęściej nie znajdując dla nich istotnego potwierdzenia lub stwierdzając niewielki tylko wpływ. Przedstawię teraz ogólny przegląd najważniejszych kwestii poruszanych w medialnej i naukowej debacie na temat konsekwencji *redistrictingu* dla systemu politycznego.

Pierwszą kwestią jest bezpośredni wpływ *gerrymanderingu* na wynik wyborów. Sprawa ta staje się ważna zwłaszcza wobec faktu, że w wyborach do Izby Reprezentantów w 2012 roku Partia Demokratyczna, choć zdobyła ponad 50% głosów, to nie uzyskała większości miejsc w Izbie Reprezentantów, a jedynie nieznacznie powiększyła liczbę posiadanych mandatów⁴¹. *Gerrymandering* wydaje się być zdroworozsądkowym wyjaśnieniem tej sytuacji. Politolodzy wskazują jednak, że chociaż istotnie pewną liczbę mandatów Republikanie zdobyli dzięki *gerrymanderingowi*, to główną przyczyną takiego wyniku wyborczego jest fakt, że wyborcy Demokratów są nierównomiernie rozłożeni na mapie. Są oni skupieni głównie w miastach, podczas gdy wyborcy Republikanów na terenach wiejskich i na przedmieściach. Skutkiem tego jest swego rodzaju „naturalny” *gerrymandering*, bowiem duże i zwarte skupiska Demokratów nawet bez dodatkowej manipulacji trudno by było podzielić na osobne okręgi bez dzielenia istniejących granic politycznych i społecznych czy bez tworzenia okręgów o dziwacznych kształtach. Dzięki temu wyborcy Republikańscy mogą być bardziej efektywnie rozłożeni w pozostałych okręgach⁴².

com/story/2013/10/11/1246244/-Extreme-GOP-Gerrymandering-Responsible-For-Tea-Party-Extremist-VIDEO [dostęp: 9.12.2014]; J. Terbush, *How to fix gerrymandering and stop future shutdowns* [online], The Week, 2013, <http://theweek.com/article/index/250618/how-to-fix-gerrymandering-and-stop-future-shutdowns> [dostęp: 9.12.2014]; J. Fitz-Gerald, *Stealing the White House One Gerrymander at a Time* [online], Huffington Post, 2013, http://www.huffingtonpost.com/joan-fitzgerald/electoral-college-gerrymandering_b_2552584.html [dostęp: 9.12.2014]; J. Nichols, *Our Elections Really Are Rigged – by Gerrymandering and Districting Abuses* [online] The Nation, 2013, <http://www.thenation.com/blog/174235/our-elections-really-are-rigged-gerrymandering-and-districting-abuses> [dostęp: 9.12.2014].

⁴⁰ J. Polk, *Why your vote for Congress might not matter* [online] CNN Politics, 2011, http://edition.cnn.com/2011/11/18/politics/gerrymandering/index.html?hpt=hp_c1, 10.02.2015.

⁴¹ G.C. Jacobson, *How the Economy and Partisanship Shaped the 2012 Presidential and Congressional Elections*, „Political Science Quarterly” 2013, nr 1, s. 21.

⁴² J. Chen, J. Rodden, *Unintentional Gerrymandering: Political Geography and Electoral Bias in Legislatures*, „Quarterly Journal of Political Science” 2013, nr 8, s. 239–269; J. Chen, J. Rodden, *Tobler’s Law, Urbanization, and Electoral Bias: Why Compact, Contiguous Districts are Bad for the Democrats* [online] 2009, www.stanford.edu/~jrodden/

Sytuacja ta pogłębiona jest przez działania VRA, który nakazuje tworzenie okręgów z dużymi skupiskami mniejszości, zaś mniejszości są z reguły wyborcami Partii Demokratycznej⁴³. Wpływ *gerrymanderingu* jest tu zatem pośredni, pogłębia on bowiem istniejący skądinąd trend.

Kolejnym zarzutem jest wpływ *gerrymanderingu* na – notowany w badaniach – zanik konkurencji wyborczej (nie mylić z konkurencyjnością wyborów)⁴⁴. Należy zaznaczyć, że jest to zarzut przy założeniu, że konkurencja wyborcza wyborów jest czymś pożądanym, jest to jednak założenie kwestionowane, są bowiem głosy mówiące, że konkurencja wyborcza nie sprzyja realizacji podstawowego celu wyborów, jakim jest zapewnienie obywatelom efektywnej reprezentacji⁴⁵.

Istnieją dwa rodzaje *gerrymanderingu*. Pierwszym jest *gerrymandering* partyjny, do którego dochodzi, gdy jedna partia kontroluje ciało wyznaczające granice okręgów. Opiera się on na taktyce „łącz i dziel” (*pack & crack*) i polega na „spakowaniu” wyborców partii opozycyjnej do jak najmniejszej liczby okręgów, w których stanowią oni zdecydowaną większość, a następnie podzielenie pozostałej ich liczby na pozostałe okręgi tak, aby w każdym z nich stanowili mniejszość. Tym sposobem partia traci okręgi „zapakowane” wyborcami przeciwnymi, zyskuje jednak wszystkie pozostałe, w których jej zwolennicy stanowią mniej lub bardziej znaczącą większość. Jest to dokładnie ten sam mechanizm, który powoduje naturalną przewagę Republikanów w wyborach, tyle że tym razem opiera się na celowym działaniu⁴⁶.

chen_rodnen_florida.pdf [dostęp: 3.03.2015]; J. Rodden, C. Warshaw, *Why the Democrats Need Boll Weevils and Blue Dogs: The Distribution of Political Preferences across U.S. House Districts* [online] 2009, http://politics.as.nyu.edu/docs/IO/10542/rodnen_paper.pdf [dostęp: 4.05.2015].

⁴³ Należy wspomnieć, że choć teza ta wydaje się być oczywista, to istnieją badania empiryczne jej przeczące, np. A.B. Cox, R.T. Holden, *Reconsidering Racial and Partisan Gerrymandering*, „University of Chicago Law Review” 2011, nr 78, s. 553–604.

⁴⁴ G.C. Jacobson, *Competition in US Congressional Elections*, [w:] M.P. McDonald, J. Samples (red.), *Marketplace of Democracy: Electoral Competition and American Politics*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2006, s. 27.

⁴⁵ T.L. Brunell, *Rethinking Redistricting: How Drawing Uncompetitive Districts Eliminates Gerrymanders, Enhances Representation, and Improves Attitudes toward Congress*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1, s. 77–85; J. Buchler, *Competition, Representation and Redistricting: the Case Against Competitive Congressional Districts*, „Journal of Theoretical Politics” 2005, nr 4, s. 431–463.

⁴⁶ M.P. McDonald, *Redistricting and Competitive Districts*, *op. cit.*, s. 230–232; F. Gul, W. Pesendorfer, *Strategic Redistricting*, „American Economic Review” 2010, nr 100, s. 1616–1641.

Drugi rodzaj, *gerrymandering* dwupartyjny, zwany również „*gerrymanderingiem* ochrony urzędujących (*incumbent protection*)”, pojawia się gdy kontrola na ciałami rysującymi mapy okręgów dzielona jest przez obydwie partie. Mapy najczęściej rysowane są wtedy tak, aby ochronić obecnie urzędujących Reprezentantów, tzn. w znaczący sposób zachowując istniejące granice, zaś w przypadku konieczności korekty dokonywane są w taki sposób, aby wzmocnić okręgi urzędujących (z braku dobrego polskiego tłumaczenia używam tego słowa jak rzeczownika), czyli dodać wyborców sympatyzujących z ich partią, bądź odjąć wyborców przeciwnych⁴⁷.

Oba rodzaje opierają się na tworzeniu tzw. bezpiecznych (*safe*) okręgów, kosztem okręgów marginesowych (*marginal*), czyli takich, w których wyborców obu partii jest mniej więcej po równo, a co za tym idzie, konkurencja jest najbardziej intensywna. Główną winą obarcza się – bardziej rozpowszechniony – *gerrymandering* ochrony urzędujących, który powoduje praktyczne zablokowanie konkurencji, ponieważ zmiana reprezentującego może dokonać się tylko w wyniku jego rezygnacji. Głębsze analizy tego problemu wskazują jednak, że nie jest to tak oczywiste jak mogłoby się wydawać. Po pierwsze, choć badania empiryczne nie są zgodne co do związku *gerrymanderingu* z liczbą marginalnych (konkurencyjnych) okręgów⁴⁸, zanik konkurencji wyborczej jest trendem historycznym, rozpoznany i analizowany już od bardzo dawna⁴⁹. Współczynnik reelekcji od wielu dekad sięga ponad 90%. Z byciem urzędującym reprezentantem wiąże się wiele przywilejów, w tym dostęp do mediów, lepsza rozpoznawalność, budowanie sobie reputacji wśród

⁴⁷ M.P. McDonald, *Redistricting and Competitive Districts*, *op. cit.*, s. 227–229.

⁴⁸ Brak takiego związku wykazują: A.I. Abramowitz, B. Alexander, M. Gunning, *Incumbency, Redistricting, and the Decline of Competition in U.S. House Elections*, „The Journal of Politics” 2006, nr 1, s. 75–88; G.C. Jacobson, *Competition in US Congressional Elections*, *op. cit.*, s. 34–35; A.I. Abramowitz, B. Alexander, M. Gunning, *Drawing the Line on District Competition: A Rejoinder*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1, s. 95–97. Nie zgadzają się z nimi: M.P. McDonald, *Drawing the Line on District Competition*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1, s. 91–94; M.P. McDonald, *Re-Drawing the Line on District Competition*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1, s. 99–101; T.E. Mann, *Polarizing the House of Representatives: How Much Does Gerrymandering Matter*, [w:] P.S. Nivola, D.W. Brady (red.), *Red and Blue Nation? Characteristics and Causes of America's Polarized Politics*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2006, s. 268–274.

⁴⁹ S. Ansolabehere, J.M. Snyder, *The Incumbency Advantage in U.S. Elections: An Analysis of State and Federal Offices, 1942–2000*, „Election Law Journal” 2002, nr 3, s. 315–338; D.R. Mayhew, *Congress: The Electoral Connection*, Yale University Press, New Haven 2004.

wyborców (tzw. *personal vote*⁵⁰). Właśnie dzięki nim istnieją, choć nie jest ich wielu, reprezentacji wybrani w okręgach zdominowanych przez partię przeciwną. *Gerrymandering* może w pewnym stopniu pomagać urzędującym lub im zaszkodzić⁵¹, ale nie zmienia faktu, że i tak dysponują znaczną przewagą. Innym ciekawym argumentem jest to, że zanik konkurencji jest wynikiem zmian na poziomie elektoratu, polegających na geograficznym łączeniu się Amerykanów we wspólnoty wyznające podobne wartości i mające podobne upodobania polityczne⁵². Dodatkowym argumentem jest to, że w konkurencja wyborcza nie jest wcale większa w wyborach do Senatu, w których nie ma *redistrictingu*⁵³.

Istnieją głosy mówiące, że *redistricting* wręcz wzmaga konkurencję wyborczą. Po pierwsze dlatego, że w wyniku utraty mandatu przez stan dwóch urzędujących w danym stanie może znaleźć się w jednym okręgu i będą musieli ze sobą konkurować lub, że w wyniku zmian utracą część swoich dotychczasowych wyborców, a z nimi część *personal vote*. Świadomi tego potencjalni kontrkandydaci wybierają właśnie moment *reapportionment* na zgłoszenie swojej kandydatury⁵⁴. Po drugie dlatego, że choć urzędujący nie muszą obawiać się pokonania w wyborach, wciąż jednak muszą obawiać się konkurencji w prawyborach, w których może ich zastąpić inny członek dominującej w okręgu partii⁵⁵. Dowodem na prawdziwość tych tez jest fakt, że w wyborach odbywających się bezpośrednio po kolejnej rundzie *redistrictingu* procent urzędujących odchodzących na emeryturę lub rezygnujących z innego powodu jest zawsze znacząco wyższy⁵⁶.

⁵⁰ J.L. Carson, E.J. Engstrom, J.M. Roberts, *Candidate Quality, the Personal Vote, and the Incumbency Advantage in Congress*, „American Political Science Review” 2007, nr 2, s. 289–301.

⁵¹ S.W. Desposato, J.R. Petrocik, *The Variable Incumbency Advantage: New Voters, Redistricting, and the Personal Vote*, „American Journal of Political Science” 2003, nr 1, s. 18–32; J.N. Friedman, R.T. Holden, *The Rising Incumbent Reelection Rate: What's Gerrymandering Got to Do With It?*, „The Journal of Politics” 2009, nr 2, s. 593–611.

⁵² B. Bishop, *The Big Sort: Why the Clustering of Like-Minded America is Tearing Us Apart*, Mariner Books, Nowy Jork 2009.

⁵³ G.C. Jacobson, *Competition in US Congressional Elections*, *op. cit.*, s. 46–50.

⁵⁴ G.W. Cox, J.N. Katz, *Why Did the Incumbency Advantage in U.S. House Elections Grow?*, „American Journal of Political Science” 1996, nr 2, s. 478–497; L.S. Maisel, C.D. Maestas, W.J. Stone, *The Impact of Redistricting on Candidate Emergence* [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005, s. 31–50.

⁵⁵ D.W. Brady, H. Han, J.C. Pope, *Primary Elections and Candidate Ideology: Out of Step with the Primary Electorate?*, „Legislative Studies Quarterly” 2007, nr 1, s. 79–105.

⁵⁶ J.N. Friedman, R.T. Holden, *The Rising...*, *op. cit.*, s. 595.

Następnym zarzutem wobec *gerrymanderingu* jest to, że wzmaga on polaryzację amerykańskiej sceny politycznej. Polaryzacja ta jest zjawiskiem szeroko rozpoznanym i mierzalnym, np. poprzez zanik tzw. *ticket splitting*, czyli głosowania na kandydatów różnych partii w wyborach na prezydenta, do Senatu i Izby Reprezentantów, ale także poprzez różne inne wskaźniki, co potwierdzają liczne badania⁵⁷. Korelacja polega rzekomo na tym, że w bezpiecznych okręgach, powstałych przez *gerrymandering*, Reprezentanci nie mają żadnej konkurencji, więc mogą bardziej skupić się na działaniu zgodnym ze swoją ideologią i przynależnością partyjną. Konkurencja tymczasem powoduje staranie się o zdobycie jak największej liczby głosów, co wymusza umiarkowanie⁵⁸. Dodatkowo, w prawyborach biorą udział najbardziej ideologicznie zaciekli zwolennicy danej partii, urzędujący muszą starać się przede wszystkim o nich⁵⁹, co pogłębia upartyjnienie i ideologizację ich zachowania.

Ponownie, politolodzy w znacznej mierze negują taki przebieg zdarzeń. Wskazuje się, że w perspektywie historycznej polaryzacja partyjna jest zjawiskiem stale występującym w amerykańskim systemie politycznym, okres jej zaniku po II Wojnie Światowej należy traktować jako wyjątek, obecnie zaś mamy do czynienia ze swoistym powrotem do normalności⁶⁰. Głównym argumentem jest tu jednak fakt, że za polaryzację odpowiadają dwa wzajemnie napędzające się zjawiska, z których żadne nie jest związane z *gerrymanderingiem*: polaryzacja elit politycznych i polaryzacja wyborców. To pierwsze zjawisko wynika ze zmian instytucjonalnych, jakie zaszły w Kongresie po przejściu nad nim kontroli przez Republikanów w 1994 roku. Za te zmiany, głównie negatywne, odpowiedzialne są obie partie, ich wynikiem zaś, oprócz polaryzacji, polegającej na wzmocnieniu spójności partii politycznych i oddaleniu się ich stanowisk, jest m.in. postępujący paraliż decyzyjny⁶¹.

⁵⁷ L.M. Bartels, *Partisanship and Voting Behavior, 1952–1996*, „American Journal of Political Science” 2000, nr 1, s. 35–50.

⁵⁸ T.E. Mann, *Polarizing the House of Representatives...*, *op. cit.*, s. 266.

⁵⁹ D.W. Brady, H. Han, J.C. Pope, *Primary Elections...*, *op. cit.*, s. 79–105.

⁶⁰ D.W. Brady, H. Han, *An Extended Historical View of Congressional Party Polarization* [online] 2004, Working paper prepared for presentation at Princeton University, <http://www.princeton.edu/csdp/events/Brady120204/BradyHan12022004.pdf> [dostęp: 17.08.2015]. Zobacz też: E.J. Engstrom, S. Kernell, *Manufactured Responsiveness: The Impact of State Electoral Laws on Unified Party Control of the Presidency and House of Representatives, 1840–1940*, „American Journal of Political Science” 2005, nr 3, s. 531–549.

⁶¹ J.M. Roberts, S.S. Smith, *Procedural Contexts, Party Strategy, and Conditional Party Voting in the U.S. House of Representatives, 1971–2000*, „American Journal of Political Science” 2003, nr 2, s. 305–317; T. Mann, N.J. Ornstein, *The Broken Branch: How*

Drugim ważnym zjawiskiem jest polaryzacja elektoratu. Wskazuje się, że wśród amerykańskich wyborców doszło do znaczącej korelacji między wyznaczaną ideologią, przynależnością partyjną i sposobem głosowaniem, a także rozszerzenia konfliktu partyjno-ideologicznego na różne dziedziny życia⁶², co prowadzi do wyostrenia się podziału na dwa obozy (o mniej więcej równej liczebności). Następnie ta polaryzacja społeczna przenoszona jest przez system wyborczy do systemu partyjnego i dalej⁶³. Kwestią sporną pozostaje, czy dotyczy to wszystkich obywateli czy wyłącznie tych świadomych i aktywnych politycznie⁶⁴, wskazuje się, mimo to, na wiele możliwych przyczyn tego stanu rzeczy, najczęściej chyba rewolucję polityczną na południu USA i zanik konserwatywnej frakcji Demokratów z południa i liberalnej frakcji Republikanów ze wschodniego wybrzeża⁶⁵, oraz związany z tym rozpad *New Deal Coalition*⁶⁶.

Ważnym argumentem jest, że polaryzacja wypływa po prostu z natury amerykańskiego systemu politycznego, opartego na dwóch partiach i jedno-mandatowych okręgach wyborczych w systemie „zwycięzca bierze wszystko”⁶⁷. Kolejna linia argumentacji wskazuje na wzrost różnic w dochodach (u podłoża których leżą m.in.: migracje, zanik związków zawodowych, rozwój rynków finansowych, otwarcie na handel międzynarodowy)⁶⁸. Innym wyjaśnieniem są zmiany kulturowe. Chodzi tu o pojawienie się w polityce od lat 60. takich kwestii, jak: seks i sprawy z nim związane (aborcja, antykoncepcja, edukacja, homoseksualizm), wojna i pokój (wydatki na zbrojenia, użycie siły, bezpie-

Congress Is Failing America and How to Get It Back on Track, Oxford University Press, Nowy Jork 2008.

⁶² M.D. Brewer, *The Rise of Partisanship and the Expansion of Partisan Conflict within the American Electorate*, „Political Research Quarterly” 2005, nr 2, s. 219–229.

⁶³ G.C. Jacobson, *Partisan Polarization in Presidential Support: The Electoral Connection*, „Congress & the Presidency” 2003, nr 1, s. 1–36; G.C. Jacobson, *Partisan Polarization in American Politics: A Background Paper*, „Presidential Studies Quarterly” 2013, nr 4, s. 688–708.

⁶⁴ M.P. Fiorina, S.J. Abrams, J.C. Pope, *Culture War? The Myth of a Polarized America*, Longman, Nowy Jork 2010; A.I. Abramowitz, *The Disappearing Center: Engaged Citizens, Polarization, and American Democracy*, Yale University Press, New Haven 2012; G.C. Layman, T.M. Carsey, *Party Polarization and “Conflict Extension” in the American Electorate*, „American Journal of Political Science” 2002, nr 4, s. 786–802.

⁶⁵ G.C. Jacobson, *Partisan Polarization in American Politics...*, *op. cit.*, s. 7–8.

⁶⁶ T.E. Mann, *Polarizing the House of Representatives...*, *op. cit.*, s. 263.

⁶⁷ S. Ansolabehere, W. Leblanc, J.M. Snyder, *When parties are not teams: party positions in single-member district and proportional representation system*, „Economic Theory” 2011, nr 3, s. 521–547.

⁶⁸ N. McCarty, K.T. Poole, H. Rosenthal, *Polarized America: The Dance of Ideology and Unequal Riches*, MIT Press, Cambridge 2008.

czeństwo narodowe), religia (edukacja, symbole w miejscach publicznych), rasa i etniczność (akcja afirmacyjna, wydatki socjalne), podatki i deficyt budżetowy, prawa kobiet (parytety, nowe role społeczne, mobbing). Pojawienie się tych spraw na scenie politycznej doprowadziło do powstania masowych ruchów społecznych, które z kolei wytworzyły spójne i jednoznaczne stanowisko wobec wszystkich tych, pozornie niepowiązanych ze sobą kwestii (np. ruch feministyczny, ruchy religijne). Następnie ruchy te sprzymierzyły się z partiami politycznymi, dzięki czemu Republikanin stał się synonimem konserwatysty, a Demokrat liberała, choć po II Wojnie Światowej tak nie było⁶⁹.

Brak relewantnego związku polaryzacji z *gerrymanderingiem* potwierdza większość badań empirycznych⁷⁰, a także fakt, że jest ona równie znacząca w Senacie⁷¹, w wyborach do którego nie ma *redistrictingu*. Nawet badania potwierdzające pewien związek między *gerrymanderingiem* i polaryzacją (dowodzą one związku między polaryzacją okręgu a faktem, że niedawno uległ on zmianom granic) szacują, że jest to raczej wpływ pośredni, odpowiedzialny za 10–20% całości zjawiska⁷². Absolutnym wyjątkiem są badania stwierdzające związek bardziej bezpośredni i sprawczy⁷³. Można wspomnieć również o głosach mówiących, że polaryzacja nie jest niczym złym, m.in. dlatego, że powoduje większą przejrzystość sporów politycznych czy wzmacnia związek partii z jej zwolennikami⁷⁴.

⁶⁹ T.B. Edsall, *Why Other Sources of Polarization Matter More. Comments on Chapter Six*, [w:] P.S. Nivola, D.W. Brady (red.), *Red and Blue Nation? Characteristics and Causes of America's Polarized Politics*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2006, s. 290–298.

⁷⁰ N. McCarthy, K.T. Poole, K.T. Rosenthal, *Does Gerrymandering Cause Polarization?*, „American Journal of Political Science” 2009, nr 2, s. 666–680; K. Ono, *Electoral Origins of Partisan Polarization in Congress: Debunking the Myth* [online] 2005, <http://www.ou.edu/special/albertctr/extensions/fall2005/Ono.pdf> [dostęp: 7.09.2015]; T.E. Mann, *Polarizing the House of Representatives...*, *op. cit.*, s. 274–283; T.L. Brunell, B. Grofman, *Evaluating the Impact of Redistricting on District Homogeneity, Political Competition, and Political Extremism in the U.S. House of Representatives, 1962–2002* [online] 2005, <http://www.socsci.uci.edu/~bgrofman/Brunell-Grofman%20APSA%202005.pdf> [dostęp: 7.09.2015].

⁷¹ J. Buchler, *The Inevitability Of Gerrymandering: Winners And Losers Under Alternative Approaches To Redistricting*, „Duke Journal of Constitutional Law & Public Policy” 2010, nr 1, s. 27.

⁷² S.M. Theriault, *Party Polarization in Congress*, Cambridge University Press, Nowy Jork 2008, s. 62–84.

⁷³ J.L. Carson et al., *Redistricting and Party Polarization in the U.S. House of Representatives*, „American Politics Research” 2007, nr 6, s. 878–904.

⁷⁴ Por. A.I. Abramowitz, *The Disappearing Center...*, *op. cit.*

Ostatnią kwestią jest wpływ *gerrymanderingu* na istotę najważniejszego demokratycznego mechanizmu, jakim są wybory, a konkretnie na kwestię efektywnej reprezentacji wyborców przez wyłonionych przez nich przedstawicieli. Główny zarzut opiera się na stwierdzeniu, że urzędujący w bezpiecznych okręgach, ze względu na brak zagrożenia wyborczego, stają się niewrażliwi na problemy obywateli i skupiają się na rozgrywkach partyjnych, bądź kłótniach ideologicznych, często prezentując w nich swoje własne stanowisko, zupełnie odmienne od stanowiska większości ludzi w okręgu. Temat ten poruszono już wcześniej, przy okazji konkurencji wyborczej i polaryzacji. Istnieje wiele argumentów przemawiających za tym, że zjawiska te wcale nie pogarszają efektywności reprezentacji, wręcz przeciwnie. Dodatkowo, istnieje wiele badań potwierdzających, że urzędujący są wrażliwi na zdanie opinii publicznej, co widać m.in., choć nie tylko, w tym, jak zmienia się ich sposób głosowania w reakcji na zmiany polityczne i ideologiczne w ich okręgu⁷⁵. Badania potwierdzają także, że Amerykańscy wyborcy nie są pasywni i gdy czują, że nie są odpowiednio reprezentowani, podejmują aktywne działania społeczne, aby zmienić tę sytuację⁷⁶.

⁷⁵ R.S. Erikson, G.C. Wright, *Representation of constituency ideology in Congress*, [w:] D. Brady, J. Cogan, M. Fiorina (red.), *Continuity and Change in House Elections*, Stanford University Press, Stanford 2000, s. 149–177; C. Leveaux-Sharpe, *Congressional Responsiveness to Redistricting Induced Constituency Change: An Extension to the 1990*, „Legislative Studies Quarterly” 2001, nr 2, s. 275–286; S.M. Theriault, *Party Polarization in the US Congress: Member Replacement and Member Adaptation*, „Party Politics” 2006, nr 4, s. 483–503; T. Stratmann, *Congressional Voting over Legislative Careers: Shifting Positions and Changing Constraints*, „The American Political Science Review” 2000, nr 3, s. 665–676; B. Canes-Wrone, D.W. Brady, J.F. Cogan, *Out of Step, out of Office: Electoral Accountability and House Members’ Voting*, „The American Political Science Review” 2002, nr 2, s. 127–140; R. G. Boatright, *Static Ambition in a Changing World: Legislators’ Preparations for, and Responses to, Redistricting*, „State Politics & Policy Quarterly” 2004, nr 4, s. 436–454; M. Hayes, M.V. Hibbing, T. Sulkin, *Redistricting, Responsiveness, and Issue Attention*, „Legislative Studies Quarterly” 2010, nr 1, s. 91–115; S. Ansolabehere, J.M. Snyder, C. Stewart, *Candidate Positioning in U.S. House Elections*, „American Journal of Political Science” 2001, nr 2, s. 136–159; D.R. Jones, M.L. McDermott, *Americans, Congress, and Democratic Responsiveness: Public Evaluations of Congress and Electoral Consequences*, University of Michigan Press, Ann Arbor 2010.

⁷⁶ S. Issacharoff, *Collateral Damage: The Endangered Center in American Politics*, „William & Mary Law Review” 2004, nr 2, s. 415–427.

PODSUMOWANIE

W artykule zaprezentowano dynamikę połączeń i zależności łączących poszczególne części systemu politycznego USA. Zmiany granic okręgów wyborczych mogą wpływać na działanie całego systemu wyborczego, a za jego pośrednictwem oddziaływać zwrotnie na system partyjny, reżim polityczny, kulturę i tradycję polityczną, zmianę polityczną i wreszcie otoczenie społeczne, czyli wpływać na kształt całego systemu politycznego.

Najwyraźniej widać to na przykładzie ewolucji systemu zmian granic okręgów wyborczych, która jest wypadkową rozmaitych tendencji pochodzących zarówno spoza, jak i z wnętrza systemu politycznego.

Problematiczna jest jednoznaczna ocena relacji zwrotnej, to jest wpływu systemu zmian granic okręgów na system wyborczy i system polityczny. Ze względu na wspomnianą wcześniej złożoność trudno byłoby oczekiwać wyraźnych, bezpośrednich i sprawczych powiązań, dlatego też głosy wskazujące na *gerrymandering* jako główne źródło obecnych problemów amerykańskiego systemu politycznego są w dużej mierze przesadzone.

Bez wątplenia mamy jednak do czynienia, jak wspomniano we wstępie, z wpływem pośrednim, wzmacniającym istniejące skądinąd trendy, oraz wpływem pośredniczącym, czyli przekazywaniem zmian i tendencji z jednego poziomu systemu politycznego na inny. Wpływ ten jest trudny do jednoznacznego uchwycenia i zmierzenia w ilościowych badaniach empirycznych (zwłaszcza, że ich wyniki często zależą od zastosowanych metod i wybranych do analizy danych), nie można go jednak wykluczyć.

Sensowne jest więc kontynuowanie dyskusji na ten temat, jak również zastanawianie się nad możliwością reformy obecnego systemu *redistrictingu*. Dyskusja ta nie zamyka się w granicach USA, jak bowiem pokazuje przykład kryzysu ekonomicznego, bądź niedawnych wydarzeń związanych z groźbą bankructwa państwa w wyniku kryzysu politycznego związanego z uchwaleniem budżetu federalnego, kichnięcie Ameryki (zgodnie ze starym powiedzeniem) wciąż zagraża zdrowiu świata.

BIBLIOGRAFIA

Abramowitz A.I., Alexander B., Gunning M., *Drawing the Line on District Competition: A Rejoinder*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1.

- Abramowitz A.I., Alexander B., Gunning M., *Incumbency, Redistricting, and the Decline of Competition in U.S. House Elections*, „The Journal of Politics” 2006, nr 1.
- Abramowitz A.I., *The Disappearing Center: Engaged Citizens, Polarization, and American Democracy*, Yale University Press, New Haven 2012.
- Altman M., *Modeling the effect of mandatory district compactness on partisan gerrymanders*, „Political Geography” 1998, nr 17.
- Ansolabehere S., Snyder J.M., Stewart C., *Candidate Positioning in U.S. House Elections*, „American Journal of Political Science” 2001, nr 2.
- Ansolabehere S., Snyder J.M., *The Incumbency Advantage in U.S. Elections: An Analysis of State and Federal Offices, 1942–2000*, „Election Law Journal” 2002, nr 3.
- Ansolabehere S., Leblanc W., Snyder J.M., *When parties are not teams: party positions in single-member district and proportional representation system*, „Economic Theory” 2011, nr 3.
- Bartels L.M., *Partisanship and Voting Behavior, 1952–1996*, „American Journal of Political Science” 2000, nr 1.
- Bishop B., *The Big Sort: Why the Clustering of Like-Minded America is Tearing Us Apart*, Mariner Books, Nowy Jork 2009.
- Boatright R.G., *Static Ambition in a Changing World: Legislators’ Preparations for, and Responses to, Redistricting*, „State Politics & Policy Quarterly” 2004, nr 4.
- Brady D.W., Han H., *An Extended Historical View of Congressional Party Polarization* [online] 2004, Working paper prepared for presentation at Princeton University, <http://www.princeton.edu/csdp/events/Brady120204/BradyHan12022004.pdf> [dostęp: 17.08.2015].
- Brady D.W., Han H., Pope J.C., *Primary Elections and Candidate Ideology: Out of Step with the Primary Electorate?*, „Legislative Studies Quarterly” 2007, nr 1.
- Brewer M.D., *The Rise of Partisanship and the Expansion of Partisan Conflict within the American Electorate*, „Political Research Quarterly” 2005, nr 2.
- Brunell T.L., Grofman B., *Evaluating the Impact of Redistricting on District Homogeneity, Political Competition, and Political Extremism in the U.S. House of Representatives, 1962–2002* [online] 2005, <http://www.socsci.uci.edu/~bgrofman/Brunell-Grofman%20APSA%202005.pdf> [dostęp: 7.09.2015].
- Brunell T.L., *Rethinking Redistricting: How Drawing Uncompetitive Districts Eliminates Gerrymanders, Enhances Representation, and Improves Attitudes toward Congress*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1.

- Brunell T.L., *The One Person, One Vote Standard in Redistricting: The Uses and Abuses of Population Deviations in Legislative Redistricting*, „Case Western Reserve Law Review” 2012, nr 4.
- Buchler J., *Competition, Representation and Redistricting: the Case Against Competitive Congressional Districts*, „Journal of Theoretical Politics” 2005, nr 4.
- Buchler J., *The Inevitability Of Gerrymandering: Winners And Losers Under Alternative Approaches To Redistricting*, „Duke Journal of Constitutional Law & Public Policy” 2010, nr 1.
- Cain B.E., Mac Donald K., McDonald M., *From Equality to Fairness: The Path of Political Reform since Baker v. Carr*, [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005.
- Canes-Wrone B., Brady D.W., Cogan J.F., *Out of Step, out of Office: Electoral Accountability and House Members' Voting*, „The American Political Science Review” 2002, nr 2.
- Carson J.L. et al., *Redistricting and Party Polarization in the U.S. House of Representatives*, „American Politics Research” 2007, nr 6.
- Carson J.L., Engstrom E.J., Roberts J.M., *Candidate Quality, the Personal Vote, and the Incumbency Advantage in Congress*, „American Political Science Review” 2007, nr 2.
- Chen J., Rodden J., *Tobler's Law, Urbanization, and Electoral Bias: Why Compact, Contiguous Districts are Bad for the Democrats* [online] 2009, www.stanford.edu/~jrodden/chen_rodden_florida.pdf [dostęp: 3.03.2015].
- Chen J., Rodden J., *Unintentional Gerrymandering: Political Geography and Electoral Bias in Legislatures*, „Quarterly Journal of Political Science” 2013, nr 8.
- Cox A.B., Holden R.T., *Reconsidering Racial and Partisan Gerrymandering*, „University of Chicago Law Review” 2011, nr 78.
- Cox G.W., Katz J.N., *Elbridge Gerry's Salamander: The Electoral Consequences of the Reapportionment Revolution*, Cambridge University Press, Nowy Jork 2002.
- Cox G.W., Katz J.N., *Why Did the Incumbency Advantage in U.S. House Elections Grow?*, „American Journal of Political Science” 1996, nr 2.
- Davidson R.H., Oleszek W.J., *Congress and Its Members*, CQ Press, Waszyngton 1996.
- Desposato S.W., Petrocik J.R., *The Variable Incumbency Advantage: New Voters, Redistricting, and the Personal Vote*, „American Journal of Political Science” 2003, nr 1.

- Dickinson T., *How Republicans Rig the Game*, „Rolling Stone” [online] 2013, nr 1196, <http://www.rollingstone.com> [dostęp: 8.12.2014].
- Edsall T.B., *Why Other Sources of Polarization Matter More. Comments on Chapter Six*, [w:] P.S. Nivola, D.W. Brady (red.), *Red and Blue Nation? Characteristics and Causes of America's Polarized Politics*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2006.
- Engstrom E.J., Kernell S., *Manufactured Responsiveness: The Impact of State Electoral Laws on Unified Party Control of the Presidency and House of Representatives, 1840–1940*, „American Journal of Political Science” 2005 nr 3.
- Epstein D., O'Halloran S., *Majority-minority districts and the new politics of congressional elections*, [w:] D. Brady, J. Cogan, M. Fiorina (red.), *Continuity and Change in House Elections*, Stanford: Stanford University Press, 2000.
- Erikson R.S., Wright G.C., *Representation of constituency ideology in Congress* [w:] D. Brady, J. Cogan, M. Fiorina (red.), *Continuity and Change in House Elections*, Stanford: Stanford University Press, 2000.
- Fiorina M.P., Abrams S.J., Pope J.C., *Culture War? The Myth of a Polarized America*, Nowy Jork: Longman 2010.
- Fitz-Gerald J., *Stealing the White House One Gerrymander at a Time* [online], Huffington Post, 2013, http://www.huffingtonpost.com/joan-fitzgerald/electoral-college-gerrymandering_b_2552584.html [dostęp: 9.12.2014].
- Friedman J.N., Holden R.T., *The Rising Incumbent Reelection Rate: What's Gerrymandering Got to Do With It?*, „The Journal of Politics” 2009, nr 2.
- Gardner A., *What is “Fair” Partisan Representation, and How Can It Be Constitutionalized? The Case for Fixed Election Districts*, „Marquette Law Review” 2007, nr 90.
- Grigg D., Katz J.N., *The Impact of Majority-Minority Districts on Congressional Elections* [online] 2005, Paper prepared for presentation at the annual meeting of the Midwest Political Science Association, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.178.7736&rep=rep1&type=pdf> [dostęp: 4.05.2015].
- Grofman B., King G., *The Future of Partisan Symmetry as a Judicial Test for Partisan Gerrymandering after LULAC v. Perry*, „Election Law Journal” 2007, nr 1.
- Gul F., Pesendorfer W., *Strategic Redistricting*, „American Economic Review” 2010, nr 100.
- Hair P.D., Karlan P., *Redistricting for Inclusive Democracy: A Survey of the Voting Rights Landscape and Strategies for Post-2000 Redistricting*, Nowy Jork: Ford Foundation, Advancement Project, 2002.

- Hayes D., McKee S.C., *The Intersection of Redistricting, Race, and Participation*, „American Journal of Political Science” 2012, nr 1.
- Hayes M., Hibbing M.V., Sulkin T., *Redistricting, Responsiveness, and Issue Attention*, „Legislative Studies Quarterly” 2010, nr 1.
- Issacharoff S., *Collateral Damage: The Endangered Center in American Politics*, „William. & Mary Law Review” 2004, nr 2.
- Jacobson G.C., *Competition in US Congressional Elections*, [w:] M.P. McDonald, J. Samples (red.), *Marketplace of Democracy: Electoral Competition and American Politics*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2006.
- Jacobson G.C., *How the Economy and Partisanship Shaped the 2012 Presidential and Congressional Elections*, „Political Science Quarterly” 2013, nr 1.
- Jacobson G.C., *Partisan Polarization in American Politics: A Background Paper*, „Presidential Studies Quarterly” 2013, nr 4.
- Jacobson G.C., *Partisan Polarization in Presidential Support: The Electoral Connection*, „Congress & the Presidency” 2003, nr 1.
- Jones D.R., McDermott M.L., *Americans, Congress, and Democratic Responsiveness: Public Evaluations of Congress and Electoral Consequences*, University of Michigan Press, Ann Arbor 2010.
- Layman G.C., Carsey T.M., *Party Polarization and “Conflict Extension” in the American Electorate*, „American Journal of Political Science” 2002, nr 4.
- Leveaux-Sharpe C., *Congressional Responsiveness to Redistricting Induced Constituency Change: An Extension to the 1990*, „Legislative Studies Quarterly” 2001, nr 2.
- Levitt J., Wood E.L., *A Citizen’s Guide to Redistricting* [online], Nowy Jork: The Brennan Center for Justice at New York University School of Law, 2010, s. 46-48, <http://www.brennancenter.org/sites/default/files/legacy/CGR%20Reprint%20Single%20Page.pdf> [dostęp: 14.06.2015].
- Maisel L.S., Maestas C.D., Stone W.J., *The Impact of Redistricting on Candidate Emergence* [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005.
- Mann T.E., *Polarizing the House of Representatives: How Much Does Gerrymandering Matter*, [w:] P.S. Nivola, D.W. Brady (red.), *Red and Blue Nation? Characteristics and Causes of America’s Polarized Politics*, Waszyngton: Brookings Institution Press, 2006.
- Mann T.E., *Redistricting Reform: What Is Desirable? Possible?*, [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005.

- Mann T., Ornstein N.J., *The Broken Branch: How Congress Is Failing America and How to Get It Back on Track*, Oxford University Press, Nowy Jork 2008.
- Mayhew D.R., *Congress: The Electoral Connection*, Yale University Press, New Haven 2004.
- McCarthy N., Poole K.T., Rosenthal K.T., *Does Gerrymandering Cause Polarization?*, „American Journal of Political Science” 2009, nr 2.
- McCarty N., Poole K.T., Rosenthal H., *Polarized America: The Dance of Ideology and Unequal Riches*, Cambridge: MIT Press. 2008.
- McDonald M.P., *A Comparative Analysis of Redistricting Institutions in the United States, 2001–02*, „State Politics & Policy Quarterly” 2004, nr 4.
- McDonald M.P., *Drawing the Line on District Competition*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1.
- McDonald M.P., *Redistricting and Competitive Districts*, [w:] M.P. McDonald, J. Samples (red.), *Marketplace of Democracy: Electoral Competition and American Politics*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2006.
- McDonald M.P., *Re-Drawing the Line on District Competition*, „PS: Political Science and Politics” 2006, nr 1.
- Moore J.L. (red.), *Congressional Quarterly’s Guide to Elections*, CQ Press, Waszyngton 1985.
- Morton R.B., *Analyzing Elections*, W.W. Norton & Company, Nowy Jork 2006.
- Mui C., *To End Gridlock, Start by Ending Gerrymandering* [online:] Forbes Magazine, 2011, <http://www.forbes.com/sites/chunkamui/2011/12/09/to-end-gridlock-end-gerrymandering> [dostęp: 9.12.2014].
- Nichols J., *Our Elections Really Are Rigged – by Gerrymandering and Districting Abuses* [online] The Nation, 2013, <http://www.thenation.com/blog/174235/our-elections-really-are-rigged-gerrymandering-and-districting-abuses> [dostęp: 9.12.2014].
- Ono K., *Electoral Origins of Partisan Polarization in Congress: Debunking the Myth* [online] 2005, <http://www.ou.edu/special/albertctr/extensions/fall2005/Ono.pdf> [dostęp: 7.09.2015].
- Overby M., Cosgrove K.M., *Unintended Consequences? Racial Redistricting and the Representation of Minority Interests*, „The Journal of Politics” 1996, nr 2.
- Persily N., *Forty Years in the Political Thicket: Judicial Review of the Redistricting Process since Reynolds v. Sims*, [w:] T.E. Mann, B.E. Cain, M. Altman (red.), *Party Lines: Competition, Partisanship, and Congressional Redistricting*, Brookings Institution Press, Waszyngton 2005.
- Persily N., *When Judges Carve Democracies: A Primer on Court-Drawn Redistricting Plans*, „The George Washington Law Review” 2005, nr 73.

- Polk J., *Why your vote for Congress might not matter* [online] CNN Politics, 2011, http://edition.cnn.com/2011/11/18/politics/gerrymandering/index.html?hpt=hp_c1, 10.02.2015.
- Roberts J.M., Smith S.S., *Procedural Contexts, Party Strategy, and Conditional Party Voting in the U.S. House of Representatives, 1971–2000*, „American Journal of Political Science” 2003, nr 2.
- Rodden J., Warshaw C., *Why the Democrats Need Boll Weevils and Blue Dogs: The Distribution of Political Preferences across U.S. House Districts* [online] 2009, http://politics.as.nyu.edu/docs/IO/10542/rodnen_paper.pdf [dostęp: 4.05.2015].
- Sabato L.J., *Republicans Really Could Win It All This Year* [online], Politico Magazine, 2014, <http://www.politico.com/magazine/story/2014/01/mid-term-elections-republicans-really-could-win-2014-101802.html> [dostęp: 8.12.2014].
- Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki* [online], <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa.html> [dostęp: 12.05.2015].
- Shotts K.W., *Does Racial Redistricting Cause Conservative Policy Outcomes? Policy Preferences of Southern Representatives in the 1980s and 1990s*, „Journal of Politics” 2003, nr 1.
- Shotts K.W., *The Effect of Majority-Minority Mandates on Partisan Gerrymandering*, „American Journal of Political Science” 2001, nr 2.
- Stewart C., *Analyzing Congress*, W.W. Norton & Company, Nowy Jork 2001.
- Stratmann T., *Congressional Voting over Legislative Careers: Shifting Positions and Changing Constraints*, „The American Political Science Review” 2000, nr 3.
- Terbush J., *How to fix gerrymandering and stop future shutdowns* [online], The Week, 2013, <http://theweek.com/article/index/250618/how-to-fix-gerrymandering-and-stop-future-shutdowns> [dostęp: 9.12.2014].
- The Economist. *Democracy in America, Gerrymandering. How can Republicans be both safer and more numerous?* [online] 2013, http://www.economist.com/blogs/democracyin_america/2013/10/gerrymandering [dostęp: 7.12.2014].
- Theriault S.M., *Party Polarization in Congress*, Cambridge University Press, Nowy Jork 2008, s. 62–84.
- Theriault S.M., *Party Polarization in the US Congress: Member Replacement and Member Adaptation*, „Party Politics” 2006, nr 4.
- Whitaker L.P., *Congressional Redistricting and the Voting Rights Act: A Legal Overview* [online], Waszyngton: Congressional Research Service, 2012, s. 1, <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R42482.pdf> [dostęp: 12.09.2015].

Willies E., *Extreme GOP Gerrymandering Responsible For Tea Party Extremist* [online:] Daily Kos, 2013, <http://www.dailykos.com/story/2013/10/11/1246244/-Extreme-GOP-Gerrymandering-Responsible-For-Tea-Party-Extremist-VIDEO> [dostęp: 9.12.2014].

ZMIANY GRANIC OKRĘGÓW WYBORCZYCH W WYBORACH DO IZBY REPREZENTANTÓW KONGRESU STANÓW ZJEDNOCZONYCH I ICH ROLA W SYSTEMIE POLITYCZNYM USA

Streszczenie

Głównym celem artykułu jest analiza systemu zmian granic okręgów wyborczych w wyborach do Izby Reprezentantów Kongresu USA oraz zbadanie, jakie konsekwencje ma on dla funkcjonowania całego systemu politycznego. Artykuł opiera się na tezie, że zmiany granic okręgów nie mają bezpośredniego wpływu na wyniki wyborów i na system polityczny, mają jednak istotny wpływ pośredni, wzmacniający inne tendencje, a także pośredniczący, polegający na transmisji zmian z jednego poziomu systemu politycznego na inny.

Artykuł składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiony jest historyczny proces kształtowania się systemu zmian granic okręgów wyborczych, od ustanowienia Stanów Zjednoczonych aż do lat 60. XX wieku. W drugiej części omówione są trzy kolejne etapy ewolucji współczesnego systemu zmian granic okręgów. W trzeciej części zanalizowany jest wpływ systemu zmian granic okręgów na funkcjonowanie całego systemu politycznego. Poruszone są takie zagadnienia, jak: bezpośredni wpływ na wynik wyborów, domniemany zanik konkurencji wyborczej, rosnąca polaryzacja sceny politycznej i elektoratu oraz wrażliwość wybranych przedstawicieli na problemy wyborców.

REDISTRICTING IN THE ELECTIONS TO THE US HOUSE OF REPRESENTATIVES AND ITS ROLE IN THE US POLITICAL SYSTEM

Summary

The main purpose of this article is to analyse the system of redistricting regarding the elections to the US House of Representatives and to examine what consequences it has for the entire political system. The article is based on a hypothesis that redistricting does not have a direct impact on elections

results and on the political system. However, it has an important indirect impact, strengthening already existing trends, and also a mediating impact, consisting in the transmission of changes from one level of the political system to another level. The article consists of three parts. The first one is devoted to historical evolution of the redistricting system, from the creation of the United States till the 1960s. The second part discusses three subsequent phases of the evolution of the contemporary redistricting system. The third part investigates how redistricting affects the political system as a whole. The following issues are analysed in this part: direct impact on elections results, alleged decline in electoral competition, growing polarization of the political arena and the electorate, and representatives' attentiveness to their constituents' problems.

ИЗМЕНЕНИЯ ГРАНИЦ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ ОКРУГОВ В ВЫБОРАХ В ПАЛАТУ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ КОНГРЕССА СОЕДИНЁННЫХ ШТАТОВ АМЕРИКИ И ИХ РОЛЬ В ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ США

Резюме

Главной целью статьи является анализ системы изменений границ избирательных округов в выборах в Палату Представителей Конгресса США, а также исследование того, какие последствия она имеет для функционирования всей политической системы. Статья опирается на тезис, суть которого в том, что изменения границ округов не имеют непосредственного влияния на результаты выборов и на политическую систему, однако имеют существенное косвенное влияние, укрепляющее другие тенденции, а также посредническое, суть которого состоит в передаче изменений с одного уровня политической системы на другой. Статья состоит из трёх частей. В первой части представлен исторический процесс формирования системы изменения границ избирательных округов, с момента образования Соединённых Штатов и до 60-х годов XX века. Вторая часть посвящена анализу трёх последующих этапов эволюции современной системы изменения границ округов. В третьей части анализируется влияние системы изменения границ округов на функционирование всей политической системы. Затронуты следующие вопросы: непосредственное влияние на результат выборов, мнимое исчезновение избирательной конкуренции, растущая поляризация политической сцены и электората, а также внимание избранных представителей к проблемам избирателей.